



# Sosiaaliturva ihmisoikeutena



**"Tämä elo on tuntunut  
välillä nöyryyttävältä  
ja ei-ihmisarvoiselta.  
Minulla ei ole valtaa  
omaan elämäni."**

Ihmisoikeusliiton  
Riittävä toimeentulo  
-vaikuttajaryhmän jäsen

# Riittävä toimeentulo ja sosiaaliturva ovat ihmisoikeuksia

Oikeus sosiaaliturvaan on turvattu kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa.

Yksi tärkeimmistä on **YK:n taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien sopimus** (TSS-sopimus). Oikeus sosiaaliturvaan turvataan myös YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa sopimuksessa.

Suomi on ratifioinut nämä ihmisoikeussopimukset ja ne on säädetty osaksi suomalaista lainsäädäntöä.

**Perustuslaki** takaa oikeuden perustoimeentulon turvaan (PeL 19 §) tilanteissa, joissa ihminen kohtaa työttömyyttä, sairautta, lapsen syntymän, huoltajan menetyksen sekä vanhuuden varalta. Perustuslaki takaa jokaiselle välttämättömän toimeentulon myös muissa olosuhteissa.

**YK:n TSS-sopimus** edellyttää valtioilta sosiaaliturvan tasoa, joka turvaa riittävän elintason. Sopimuksen toimeenpanoa valvova TSS-komitea on useasti antanut kritiikkiä Suomelle sosiaaliturvan riittämättömästä tasosta. Komitea on kehottanut Suomea välttämään sosiaaliturvan heikennyksiä ja erityisesti niiden kohdistumista heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin.

**Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean** mukaan sosiaaliturvan taso on liian alhainen, mikäli se ei kata perustarpeita eikä mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan. Komitea tarkastelee sosiaaliturvan tasoa suhteessa kunkin maan tulotasoon. Se on pitänyt Suomen perusturvan tasoa liian alhaisena. Komitean mukaan sosiaaliturvajärjestelmää ei voi muuttaa sosiaaliavustuksiin, kuten toimeentulotukeen, perustuvaksi järjestelmäksi.





**YK:n lapsen oikeuksien komitea** on kiinnittänyt huomiota lapsiperheköyhyteen Suomessa. Vuonna 2023 se suositteli, että Suomi välttäisi köyhyysriskissä eläviin lapsiin kohdistuvia sosiaaliturvaleikkauksia.

## **Oikeuksia saa heikentää vain tiukasti rajatuin ehdoin**

Valtiolla, myös Suomella, on kansainvälisoikeudellinen velvoite turvata ihmisoikeus sosiaaliturvaan ja välttämättömään toimeentuloon. Monien muiden ihmisoikeuksien toteutuminen edellyttää sitä, että oikeus toimeentuloon toteutuu. Ihmisoikeudet ovat toisistaan riippuvaisia.

Valtiontalouden tila ei heikennä ihmisoikeussopimusten sitovuutta. Myös talouspolitiikkaa rajoittavat ihmisoikeusvelvoitteiden määrittämät reunaehdot.

YK:n TSS-komitean mukaan taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien heikentäminen on mahdollista vain, mikäli valtio pystyy osoittamaan, ettei vaihtoehtoja ole. Perustelussa on otettava huomioon kaikki käytettävissä olevat resurssit. Valtion on vältettävä heikennysten kohdistuminen niihin ihmisiin, joiden oikeudet toteutuvat heikoimmin. Oikeuksien ydinalue eli vähimmäistaso on turvattava aina.

**"Elämäni on ollut  
jatkuvaa kamppailua  
puutetta vastaan,  
koska etuudet ovat  
määrältään liian  
alhaisia."**

**Ihmisoikeusliiton  
Riittävä toimeentulo  
-vaikuttajaryhmän jäsen**